

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1997/55
KARAR NO : 1997/53

ÖZET: Analığın tespiti istemiyle açılan ve ahvali şahsiyeye ilişkin bulunan davanın, Medeni Kanununun 38. ve Nüfus Kanununun 11. ve 46. maddeleri gereğince adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği h

K A R A R

Davacı : Kasım Özdemir

Davalı : Hasımsız

O L A Y : Davacı, Fadime Özdemir ile resmi nikahlı olan babası Mehmet Ali Özdemir'in gayriresmi olarak evlendiği Döndü Çiçek'ten doğan 8 çocuktan biri olduğunu; eğitimci olan babasından kalan emekli aylığının almakta olan Fadime Özdemir'in ölmesi nedeniyle kesilen aylığın bağlanması için kardeşleriyle birlikte T.C. Emekli Sandığına yaptıkları başvuru üzerine, annelerinin Döndü Çiçek olduğunun saptanması durumunda kendilerine aylık bağlanabileceğinin belirtildiğini ileri sürerek, analığın tespiti istemiyle 17.1.1997 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

ELBİSTAN 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 28.3.1997 gün ve 1997/9-1 sayılı karar ile, herne kadar davacı, anasının Döndü olduğunun saptanmasını istemiş ise de, davacının böyle bir kararı elde edip, yönetsel bir merciden yönetsel bir kararı çıkartma amacını güttüğü; yönetsel bir işleme konu olabilecek veya yönetsel bir kararın alınmasına esas tutulacak konularda adli yargıya başvurulmasına olanak bulunmadığı ve böyle bir konuda karar verme yetkisi idari yargı mercilerine ait bulunduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, aynı istemle ve hasımsız olarak 14.5.1997 tarihinde idari yargı yerine tespit davası açmıştır.

GAZİANTEP İDARE MAHKEMESİ; 9.9.1997 gün ve E.1997/404 sayılı karar ile analığın tespitinin 743 sayılı Türk Medeni Kanununun ahvali şahsiyeye ilişkin 38. maddesi hükmüne dahil olduğu ve dava sonucuna göre sicil kayıtlarının tashihi gerektirebileceği; Uyuşmazlık Mahkemesinin 6.4.1987 günlü, E.1987/7, K.1987/13 sayılı kararında belirtildiği üzere davanın konusu ve sonucu itibarıyla nüfus kayıtlarının tashihi amacına yönelik bulunması nedeniyle görüş ve çözümünün adli yargı yerine ait bulunduğu sonucuna vararak, daha önce adli yargı yerince görevsizlik kararı verildiğinden bahisle görevli mercinin belirlenmesi için 2247 sayılı Yasanın 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasını karar vermiş, adigeçen Mahkeme Başkanlığının 30.9.1997 günlü, 1997/404 sayılı yazısı ekinde idari yargı dosyası Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Selçuk Tüzün'ün Başkanlığında, Üyeler: O.Hulusi Mustafaoğlu, Ülkü Aydın, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Dr.Erol Alpar ve Ertuğrul Taka'nın katılımlarıyla yapılan 17.11.1997 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde adli yargı yeri görevli olduğundan İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü gerektiği yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Erdoğan Güneş ile Danıştay Savcısı Tülin Özdemir'in davanın çözümü adli yargının görev alanına girdiğinden İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü gerektiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, Döndü Çiçek'in davacının anası olduğunun tespiti istemiyle hasımsız olarak açılmıştır.

Öncelikle, tespit davasının hukuk sistemimizdeki yerinin incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda tespit davasını düzenleyen açık ve genel bir hükme yer verilmemekteyse de, doktrinde ve yerleşik yargısal içtihatlarla, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması için tespit davası açılabilmesi kabul edilmiş bulunmakta; tespit davasının esasının incelenebilmesi için de, genel dava koşullarının yanısıra, dava konusunun bir hukuki ilişki olması ve bu hukuki ilişkinin var olup olmadığının öncelikle saptanmasında hukuki yarar bulunması koşulları aranmaktadır. Buna göre, özel hukuk alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin saptanması için adli yargı yerinde müstakil olarak bir tespit davası açılabilmesi olanaklı bulunmaktadır.

Buna karşılık, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun "İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2. maddenin 1. fıkrasında, idari dava türleri: iptal, tam yargı ve genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak sayılmış olup, tespit davası şeklinde bir dava türüne idari yargıda yer verilmemiştir. Anılan Yasanın "İdari Davalarda Delillerin Tespiti" başlıklı 58/1. maddesi "Taraflar, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilir." hükmünü taşımakta olup, idari yargıda, ancak açılmış bir idari dava ile ilgili bulunan "delillerin tespiti" nin istenilmesine olanak bulunmaktadır. Buna göre, idari dava türleri arasında sayılmayan tespit davasının, yorum yoluyla idari yargının görevine müstakil bir dava olarak dahil edilmesine hukuken olanak bulunmadığından, idari yargı yerinde, idare hukuku alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin varlığının ancak açılmış bulunan bir idari davaya bağlı olarak delil tespiti kapsamında saptanabileceği açıktır.

Belirtilen yasal durum karşısında, tespit davasına konu olabilecek hukuki ilişkinin özel hukuk alanını ilgilendirmesi gerektiği ve bir eda davasının öncüsü durumunda olan tespit davasının adli yargı yerinin görevine girdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, adli yargıda açılacak bir eda davasında hiçbir zaman kullanılmayacağına, buna karşılık idari bir işlem tesisi istemiyle bir idari makama veya idari yargıda açılacak bir davada idare mahkemesine ibraz edilmek ve bu makam veya mahkemeyi hukuken bağlayacak nitelikte belge elde etmek amacıyla açıldığına anlaşılması halinde tespit davası adli yargıda görülemeyecek ve görev yönünde reddi gerekecektir. Bu durumdaki tespit davasının idare hukuku kurallarına göre çözümlenmesi gerekmektedir de, müstakil bir dava olarak açılması halinde idari yargı yerince, idari yargıda böyle bir dava türü olmadığı ve ancak bir idari dava açıldıktan sonra bu davaya ilişkin delil tespiti kapsamında incelenebileceği noktasından reddedilmesi uygun olacaktır.

Bu açıklamalara göre olay incelendiğinde; davacının, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünden idari bir işlemin tesis edilmesini sağlamak amacıyla analığın tespiti istemiyle dava açtığı anlaşılmakta ise de; istenilen tespitin, açılmış bir idari dava ile ilgili delil tespiti niteliğini taşıması ve hasımsız olarak müstakil bir tespit davası olarak açılmış olmasının yanısıra, tespitin konusunun Medeni Kanun hükümleri kapsamında bulunması nedeniyle davanın idari yargı yerince çözümlenmesi olanaklı değildir.

Nitekim, 743 sayılı Türk Medeni Kanununun 38. maddesinde "Hakimin hükmü olmadıkça ahvali şahsiye sicilinin hiçbir kaydı tashih edilemez." hükmü yer almış; 1587 sayılı Nüfus Kanununun 11. maddesinde de benzer bir hükme yer verilmiş ve aynı Yasanın 46. maddesinde ise, yaş, ad, soyadı ve kayıt düzeltme davalarının, ilgilinin oturduğu yer asliye hukuk mahkemesinde Cumhuriyet Savcısı ve Nüfus Başmemuru veya Nüfus Memuru huzuruyla görüleceği ve karara bağlanacağına işaret edilmiş olup, anılan maddelerin açık hükümleri karşısında ahvali şahsiye kapsamındaki analığın tespitine ilişkin davanın adli yargı yerince çözümlenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Belirtilen nedenlerle, analığın tespiti istemiyle açılan ve ahvali şahsiyeye ilişkin bulunan davanın görüm ve çözümü adli yargının görevine girdiğinden, Gaziantep İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ve Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın adli yargı yurisdiktionunda görülmesi gerektiğine, bu nedenle Gaziantep İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 28.3.1997 günlü, E.1997/9, K.1997/117 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına 17.11.1997 tarihinde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

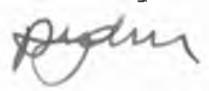
Başkan
Selçuk TÜZÜN

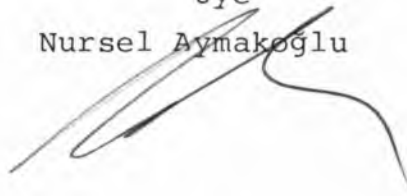
Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu

Üye
Ülkü Aydın

Üye
Nursel Aymakoğlu

Üye
Zafer Kantarcıoğlu

Üye
Dr. Erol Alpar

Üye
Ertuğrul Taka

GA